

روزشمار جنگ

چهارشنبه

۱۵ اردیبهشت ۱۳۶۱

۱۱ رجب ۱۴۰۲

۵ مه ۱۹۸۲

۱۶۱

در ششمین روز از آغاز عملیات بیت المقدس، ارتش عراق با چند حمله پی در پی به مواضع قرارگاه فتح در جاده اهواز - خرمشهر، در صدد اشغال مجدد این جاده برآمد، اما با مقاومت نیروهای این قرارگاه و درحالی که متحمل تلفات و خساراتی شده بود، عقب‌نشینی کرد. بامداد امروز، ارتش عراق پس از اجرای آتش در منطقه قرارگاه فتح (کیلومتر ۶۸ تا کیلومتر ۹۵ جاده اهواز - خرمشهر) که از ساعت ۰۱:۳۰ تا ۰۴:۰۰ ادامه داشت، به سمت یگان‌های این قرارگاه در حفاصل کیلومتر ۸۰ تا کیلومتر ۹۵ هجوم آورد که با مقاومت نیروهای خودی این حمله در ساعت ۰۹:۳۰ دفع شد. در ساعت ۱۱:۰۰، عراقی‌ها مجدداً حمله کردند که تا ساعت ۱۳:۳۰ ادامه داشت و آنها پس از تحمل تلفات عقب‌نشینی کردند. دقایقی بعد، حمله سوم دشمن آغاز شد که این بار هم با آتش شدید توپخانه و سایر سلاح‌ها، از نفوذ یگان‌های عراقی جلوگیری شد و آنها مجبور شدند در خاکریزی واقع در سه کیلومتری غرب جاده اهواز - خرمشهر (حفاصل کیلومتر ۷۰ تا کیلومتر ۸۰) مستقر شوند. در ساعت ۲۱:۳۰، هجومی دیگر که سنگین‌تر از حملات قبلی بود، علیه مواضع قرارگاه فتح آغاز شد. برابر طرح، لشکر ۳ زرهی عراق می‌بایست با یک تیپ مکانیزه خود به علاوه تیپ ۲۴ زرهی و تیپ ۶۰۲ پیاده و تیپ ۳۳ نیروی مخصوص، هماهنگ با لشکر ۹ زرهی در حفاصل کیلومتر ۸۰ تا کیلومتر ۱۰۰ جاده اهواز - خرمشهر دست به حمله زده و این قسمت از جاده را بار دیگر اشغال کند.* در این حمله، تانک‌های عراقی به طرف جاده جلو آمدند و به صورت مستقیم روی رزمندگان قرارگاه فتح اجرای آتش کردند. توپخانه ارتش عراق نیز مواضع این رزمندگان را زیر آتش شدید قرار داد. در نتیجه، نبردی سنگین در گرفت که عبدالله درویشی راوی قرارگاه کربلا آن را چنین توصیف کرده است: «ما شاهد بودیم که دشمن بعضی وقت‌ها آن قدر بر بچه‌ها فشار می‌آورد که اگر زمین باز می‌شد، بچه‌ها در آن فرومی‌رفتند و اگر آن صبر و استقامتی که خدا سفارش کرده، در بچه‌ها نبود، یقیناً ما قادر به حفظ جاده نبودیم.»^(۱)

* این طرح در یکی از مدارک به دست آمده از ارتش عراق آورده شده است. [سند شماره ۷۴۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی لشکر ۳ زرهی عراق، شماره ۵۷۳، ۱۳۶۱/۲/۱۵]

در ساعت ۲۱:۴۰، قرارگاه فتح اعلام کرد که «در مقابل ایستگاه ۹۰ نیروهای اسلام با شدت با دشمن درگیر شدند که به برادران دستور مقاومت شدید تا آخرین نفر داده شده [است]». درگیری تا ساعت ۲۳:۰۷ ادامه داشت تا اینکه در این زمان اعلام شد «دشمن در حال فرار و عقب‌نشینی تدریجی است و برادران با شدت روی آنها اجرای آتش می‌کنند.»

از سوی دیگر، در محور قرارگاه نصر (کیلومتر ۹۵ تا ۱۰۳ جاده اهواز - خرمشهر)، ارتش عراق ضمن استقرار یگان‌های تانک خود در مقابل مواضع یگان‌های این قرارگاه، رزمندگان را با آتش تانک‌ها و توپخانه هدف قرار داد.

در محور قرارگاه قدس (رودخانه کرخه‌کور) نیز عراقی‌ها ضمن تثبیت و تحکیم مواضع پدافندی خود در جنوب رودخانه کرخه‌کور، یگان‌های این قرارگاه را که در شمال این رودخانه مستقر هستند، به‌طور انبوه و شدید، به‌ویژه در ساعت ۰۱:۳۰ تا ۰۲:۰۰ زیر آتش گرفت.^(۳)

۱۶۲

بعدازظهر امروز نیروهای رزمنده برای اجرای آخرین مرحله از عملیات قرارگاه فجر در منطقه شرق فکه، که به‌منظور پشتیبانی از عملیات بیت‌المقدس در جریان است، به‌طرف نقاط تعیین‌شده حرکت کردند.

فرماندهان قرارگاه فجر که پس از سه مرحله عملیات، به محاسن طرح اول* پی برده بودند، آن را دوباره در دستور کار قرار دادند. اگرچه گستردگی منطقه مانور در این طرح می‌توانست پاتک‌های احتمالی دشمن را به‌میزان زیاد کاهش دهد، لیکن این گستردگی در شب نخست عملیات (۱۳۶۱/۲/۱۱) موجب خستگی و ناهماهنگی نیروها شده بود. به همین دلیل مقرر شد که نیروهای تک‌ور این بار بخشی از مسافت طولانی (حدود ۱۵ کیلومتر) تعیین‌شده در طرح را که در شب اول پیاده رفته بودند، با خودرو طی کنند.

پس از تجهیز نیروها به آب، غذا و مهمات، تیپ ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب^(ع) سپاه از جناح شمالی و تیپ ۳۳ المهدی^(ع) سپاه از جناح جنوبی با در نظر گرفتن احتیاط کامل و بدون اینکه دشمن مطلع شود، حرکت خود را از بعدازظهر امروز آغاز کردند و تا پایان روز توانستند به نقاط تعیین‌شده (روستای ناصر فهد در جناح شمالی و رمل ۲ و ۳ در جناح جنوبی) برسند و سپس منتظر ماندند تا بنا به دستور در بامداد روز بعد وارد عمل شوند.^(۳)

۱۶۳

در جریان پاک‌سازی چند روستای مهاباد (در استان آذربایجان غربی) و سنقر و کلیایی (در استان باختران) از وجود اشرار مسلح ضدانقلاب، دو پایگاه حزب منحله دمکرات کردستان متلاشی شد.

* این طرح در ۱۳۶۱/۲/۱۱ به‌صورت ناقص اجرا شده بود.

سپاه پاسداران مهاباد در گزارشی اعلام کرد: «طی عملیاتی ازسوی نیروهای ارتش، سپاه و عشایر مسلمان، روستای قاضی‌آباد از توابع این شهرستان پاک‌سازی و مقر حزب دمکرات کردستان متلاشی شد و ۴ تن از عناصر این حزب کشته و ۱۲ تن اسیر شدند. تعدادی سلاح و مهمات نیز به غنیمت درآمد.»^(۴)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران (کرمانشاه) نیز حاکی است: «طی یک عملیات ۴۸ ساعته، برادران سپاه پاسداران سنقر و کلیایی با هماهنگی سپاه پاسداران قروه و پشتیبانی هوانیروز استان همدان موفق شدند روستاهای گرگر علیا و سفلی، قلعه‌گاه، نصرت‌آباد ورمکان را از لوث و وجود اشراک حزب منحلہ دمکرات پاک‌سازی کنند و در روستاهای گزاران علیا و سفلی و میان‌گرواران با عناصر این حزب درگیر شوند. در نتیجه، عده زیادی از عناصر حزب دمکرات کشته یا زخمی شدند که جنازه ۳ تن از آنها در منطقه به جای ماند و اجساد بقیه کشته‌شدگان و زخمی‌ها را دمکرات‌ها با خود بردند. پایگاه اصلی حزب منحلہ دمکرات در روستای میان‌گرواران به دست سپاهیان اسلام افتاد و برادران سپاه پاسداران قروه در پایگاه مذکور مستقر شدند.»^(۵)

۱۶۴

امروز در تهران عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) علاوه بر حمله مسلحانه به دو مکان دولتی و منفجرکردن یک خودرو، با پاسداران کمیته انقلاب اسلامی درگیر شدند.

خبرنگار جمهوری اسلامی در تماسی با روابط عمومی کمیته مرکزی انقلاب اسلامی کسب اطلاع کرد که «در ساعت ۱۰ صبح امروز، سه سرنشین تروریست یک پیکان سبزنگ، به‌سوی مقر جهاد سازندگی واقع در فلکه دوم آریاشهر آتش گشودند که بر اثر این تیراندازی ۳ تن از نیروهای جهاد سازندگی به شهادت رسیدند و مهاجمین نیز از محل حادثه گریختند.»^(۶) رادیو اسرائیل نیز ضمن اعلام این خبر گفت: «سازمان مجاهدین خلق با انتشار بیانیه‌ای در پاریس این حمله مسلحانه را به خود نسبت داد و اعلام کرد که شعبه جهاد سازندگی در آریاشهر درحقیقت مرکز گردآوری اطلاعات و سرکوبی مخالفان رژیم بوده است.»^(۷)

امروز همچنین مقر کمیته انقلاب اسلامی منطقه ۲ واقع در خیابان ستارخان هدف حمله مسلحانه ۳ تن از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) قرار گرفت. با تیراندازی متقابل پاسداران کمیته، ۲ تن از مهاجمان کشته شدند و نفر سوم مجروح و دستگیر شد.

در ساعت ۱۵:۵۵ نیز پس از اینکه عناصر این سازمان یک خودرو را در میدان گرگان منفجر کردند، پاسداران کمیته انقلاب اسلامی منطقه به تعقیب آنها پرداختند. در جریان این تعقیب و گریز یکی از منافقین با منفجرکردن یک نارنجک خودکشی کرد و ۲ تن دیگر دستگیر شدند.

همچنین، بعدازظهر امروز یک بمب جاسازی‌شده در جنب دبیرستان اسدآبادی در شمال پادگان

لاهورتی تهران، در پی گزارش‌های مردمی کشف و به‌دست پاسداران انقلاب اسلامی خنثی شد.^(۸)

۱۶۵

صبح امروز بیش از دو هزار عراقی که در عملیات بیت‌المقدس به اسارت درآمده‌اند با قطار وارد تهران شدند و در ورزشگاه راه‌آهن استقرار یافتند.

اسرای عراقی درحالی‌که تصاویری از امام خمینی رهبر انقلاب اسلامی و شهید آیت‌الله محمدباقر صدر، از علمای شیعه نجف اشرف در دست داشتند، به زبان عربی شعارهای "اسلام

پیروز است، صدام نابود است؛ "خدایا، خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگه دار" سر می‌دادند.

پس از استقرار اسرا در زمین چمن ورزشگاه، چند نفر از مجاهدین عراقی درباره جنایات صدام و امریکا مطالبی بیان کردند و آن‌گاه اسرا به شعاردادن علیه صدام پرداختند.^(۹)

اجتماع اسرای عراقی عملیات بیت‌المقدس در ورزشگاه راه‌آهن تهران

۱۶۶

وزیر دفاع در دیدار با آیت‌الله منتظری در قم گزارشی از افزایش تولید در صنایع نظامی کشور به دست متخصصان داخلی ارائه داد.

به گزارش روزنامه کیهان، سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع، به اتفاق جمعی از مدیران وزارت دفاع با آیت‌الله منتظری در قم دیدار کرد. وی در گزارشی از وضعیت صنایع نظامی کشور گفت: «اکنون همه طرح‌ها و پروژه‌های تولیدی و دفاعی ما به‌جای خارجیان توسط متخصصان ایرانی تولید می‌شود و سطح تولید در بعضی موارد به دو تا سه برابر افزایش یافته و خطوط تولیدی جدید نیز به کار افتاده است؛ به‌طوری‌که در موارد قابل توجهی در مرز خودکفایی قرار گرفته‌ایم. از طرف دیگر، برای جبران کمبود قطعات یدکی، هم‌اکنون کارخانجات و کارگاه‌های مختلف قطعه‌سازی ما مشغول کارند و البته به‌خاطر جنگ تحمیلی و افزایش نیازها ما ناچاریم برخی از قطعات مورد نیاز را از کشورهای خارجی تأمین کنیم؛ البته کشورهایی که مطمئن باشیم معامله ما با آنها به وابستگی نخواهد انجامید. ما غیر از امریکا و اسرائیل و ممالکی مشابه آنها نیازهای خود را با شرایط فوق‌الذکر از سایر جاها تأمین می‌کنیم.» وزیر دفاع همچنین تأکید کرد: «هم‌اکنون تعداد بی‌شماری از قطعات یدکی مورد نیاز ما در انبارهای امریکا خوابیده است، درحالی‌که پول آنها را قبل از انقلاب اسلامی از بیت‌المال مردم دریافت کرده‌اند، ولی امریکا حاضر به ارسال آنها نیست. البته ما از طریق الجزایر در حال پیگیری هستیم تا ان‌شاءالله این قطعات را که مال خود ماست دریافت کنیم.»

در این دیدار آیت‌الله منتظری ضمن تأکید بر این نکته که بیست ماه جنگ کار مهمی بوده است، اظهار داشت: «ایرانی‌ها هوششان و ابتکارشان بیش از امریکایی‌ها و اروپایی‌هاست و ما باید استعدادهای خلاق و جوشان را شناسایی و تشویق کنیم تا روزی خودمان بتوانیم ادوات پیشرفته بسازیم. ... شما نباید زیاد هم منتظر رسیدن قطعات یدکی از امریکا باشید؛ زیرا آنها را به شما نخواهند داد.»^(۱۰)

۱۶۷

هم‌زمان با اعزام کارشناسان فنی ایران و الجزایر به محل سقوط هواپیمای الجزایری برای بررسی علل این حادثه، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و دو تن از معاونان وی عراق را عامل این واقعه معرفی کردند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه گزارش داد: «عصر امروز کارشناسان فنی ایران و الجزایر* در محل سقوط هواپیما حضور یافته و به بررسی علل این حادثه پرداختند.»^(۱۱) علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در جلسه امروز هیئت دولت گزارش مبسوطی از سقوط هواپیمای الجزایری ارائه داد و گفت: «خوشبختانه تمام اسنادی که حاکی از جنایت صدام در این ماجرا می‌باشد، موجود است.»^(۱۲) در همین حال، معاونان امور حقوقی و امور بین‌الملل وزارت امور خارجه ایران نیز ضمن تشریح حادثه سقوط هواپیما از نظر حقوق بین‌الملل، اقدامات ایران را برای محکوم کردن این حادثه در سطح جهانی بیان کردند. میرمهدی معاون امور حقوقی وزارت امور خارجه گفت: «از نظر عرف پذیرفته‌شده بین‌المللی و کنوانسیون‌هایی که به امضای دول مختلف رسیده، عاملین چنین جنایاتی مجرم بین‌المللی محسوب می‌شوند. به‌عنوان نمونه، برابر ماده یک کنوانسیون جلوگیری از اعمال غیرقانونی بر ضد امنیت هواپیمایی کشوری، که در سال ۱۹۷۱ در مونترال به تصویب رسیده و کشور عراق هم در دهم سپتامبر ۱۹۷۴ بدان ملحق شده و مفاد آن را پذیرفته است، کسانی که عالماً و عامداً علیه سرنشین هواپیمای درحال پرواز مبادرت کنند و یا امنیت هواپیما را به خطر بیندازند و یا هواپیما را از بین ببرند، مجرم شناخته شده و می‌بایست محاکمه و مجازات شوند.» معاون امور حقوقی وزارت امور خارجه در ادامه گفت: «اولاً، این حمله ناجوانمردانه به یک هواپیمای غیرنظامی و بی‌طرف در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران صورت گرفته است و ثانیاً، این جنایت برابر دلایل مثبت‌ه‌ای که در دست داریم با قصد قبلی انجام شده که این خود از کیفیات مشدده جرم است. همچنین این حمله نسبت به شخصیت‌های کشوری صورت گرفته که علاوه بر داشتن خصوصیاتمانند سوابق درخشان در مبارزه علیه استعمار خارجی و حیثیت ممتاز بین‌المللی که اساساً در قرارداد منعقدہ بین ایران و عراق در سال ۱۹۷۵ نقش ناظر و میانجی را داشته است، صورت گرفته؛ و بالاخره مطلب قابل توجه اینکۀ اساساً مأموریت این هیئت از کشور

* هیئت چهل نفره الجزایری به سرپرستی وزیر راه و ترابری این کشور به‌منظور بررسی این حادثه و نیز انتقال اجساد قربانیان آن، در میان استقبال جمعی از مقامات ایران امروز وارد تهران شد. [روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۱/۲/۱۶، ص ۱۶]

برادر الجزایر و به‌منظور بررسی راه‌های پایان‌دادن به جنگ و ایجاد صلح بوده است.»
 کاظم‌پور اردبیلی معاون امور بین‌الملل وزارت امور خارجه نیز اظهار داشت: «به‌دنبال پیروزی‌های رزمندگان اسلام در جبهه‌های جنگ تحمیلی ما انتظار این‌گونه اعمال جنایتکارانه از رژیم بعث عراق را داشتیم و نیز انتظار داریم مراجعی که به‌نحوی از انحاء به این قضیه مربوط می‌شوند، این عمل تجاوزکارانه را محکوم نمایند.» وی افزود: «وزارت امور خارجه طی ارسال یادداشت‌هایی به مراجع مختلف بین‌المللی خواهان محکومیت این جنایت خواهد شد و در این رابطه یک یادداشت رسمی به سازمان ملل فرستاده خواهد شد که بین اعضای آن توزیع خواهد شد. همچنین، یادداشت‌هایی جداگانه به سازمان کنفرانس اسلامی، هیئت غیرمتعهدها، سازمان وحدت افریقا و اتحادیه جهان عرب، که الجزایر عنصر اصلی آن است، فرستاده خواهد شد.» کاظم‌پور اردبیلی ادامه داد: «کمیتة حقوق بشر در صلیب‌سرخ جهانی و سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری، دیوان دادگستری بین‌المللی لاهه و سازمان‌های ای‌کا و یاتا از سازمان‌هایی خواهند بود که یادداشت وزارت امور خارجه برای آنها ارسال خواهد شد.»^(۱۳)

۱۶۸

درحالی‌که جمهوری اسلامی ایران سرنگونی هواپیمای الجزایری را به حکومت عراق نسبت می‌دهد، رئیس‌جمهور عراق برای مقامات الجزایر پیام تسلیت فرستاد. خبرگزاری عربستان سعودی نیز ایران را عامل این حادثه معرفی کرد و وزارت امور خارجه ترکیه هم برخلاف گزارش‌های دیروز رسانه‌های خبری این کشور، که از هجوم هواپیماهای عراقی به هواپیمای الجزایری حکایت داشت، هویت هواپیماهای مهاجم را نامشخص اعلام کرد. همچنین، رئیس‌مجلس ایران واکنش کشورها به این موضوع را ارزیابی کرد.
 رادیو اسرائیل با اعلام اینکه صدام حسین رئیس‌جمهور عراق، با ارسال تلگرامی به الجزایر، درگذشت وزیر امور خارجه آن کشور را تسلیت گفته است، افزود: «خبرگزاری عربستان سعودی با استناد به گزارش‌های ترکیه اعلام کرد که هواپیمای وزیر خارجه الجزایر توسط جنگنده‌های ایران سرنگون شده است. این خبرگزاری با استناد به خبرگزاری دولتی ترکیه خبر داد که شاهدان عینی مشاهده کرده‌اند که هواپیمای الجزایری توسط هواپیماهای ایران هدف حمله قرار گرفت.*
 آنها گفتند پس از این حادثه سه نفر با چتر نجات فرود آمدند.»^(۱۴)

وزارت امور خارجه ترکیه هم امروز اعلام کرد: «خلبان هواپیما [ی الجزایر] کمی بعد از ورود به آسمان ایران از طریق تماس رادیویی گفت مورد حمله دو هواپیما واقع شده، ولی هویت هواپیماهای مهاجم را تشخیص نداد.»^(۱۵)

حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس‌مجلس شورای اسلامی، نیز در یادداشت

* رادیو صدای آمریکا دیروز گفته بود که رسانه‌های ترکیه به نقل از شاهدان عینی گزارش داده‌اند که هواپیماهای عراق به سوی هواپیمای الجزایری شلیک کرده‌اند.

امروز خود نوشته است: «اخبار مربوط به سقوط هواپیمای الجزایری را تعقیب کردم. گروهی از الجزیره برای تحقیق و بردن جنازه‌ها آمده‌اند. سوریه مثل ما موضع گرفته و عراق را مسئول دانسته است. بعضی از کشورها موضع منفی گرفته‌اند و بعضی بی طرف‌اند. روزنامه‌های ترکیه هم شیطنت می‌کنند و بعضی‌ها هم اعتراف دارند. مسئله مهمی است و اگر خوب روشن شود که عراق مقصر است، ضربه بزرگی به صدام است.»^(۱۶)

۱۶۹

یک روزنامه امریکایی مدعی شد اهداف ایران فراتر از پیروزی در جنگ است. وزیر دفاع مصر هم گفت که ایران امیدوار است بتواند انقلاب خود را به دیگر کشورهای خلیج فارس صادر کند. لس‌آنجلس تایمز در مقاله‌ای تحت عنوان «عراق هدف اول است؛ [آیت‌الله] خمینی در صدد اعمال قدرت فراتر از جبهه‌هاست» اوضاع جنگ و آینده آن را به‌طور مشروح مورد بررسی قرار داده و از قول ناظران سیاسی نوشته است: «ایران در آستانه بزرگ‌ترین پیروزی‌اش از ابتدای پیروزی انقلاب، سه هدف در سر دارد که موجب نگرانی در منطقه و بسیاری از کشورهای دیگر شده است. اولین هدف، باتوجه‌به اینکه اکثریت عراقی‌ها شیعه هستند، جانشین کردن یک حکومت شیعه به‌جای حکومت سنی است. هدف دیگر، گرفتن میلیاردها دلار خسارت جنگی از کشورهای ثروتمند خلیج فارس است که عراق را حمایت مالی کرده‌اند. و مهم‌ترین و خطرناک‌ترین هدف ایرانی‌ها استقرار حکومت اسلامی به‌عنوان نیروی برتر در منطقه خلیج [فارس] است.»

این روزنامه افزوده است: «مقامات امریکایی معتقدند حمله بزرگ ایران علیه نیروهای متجاوز عراق نه‌تنها برای سرکوبی متجاوزین است، بلکه چنان طراحی شده که علاوه‌بر سرنگونی صدام حسین، زمینه را برای نفوذ انقلاب آیت‌الله روح‌الله خمینی در سرتاسر منطقه خلیج فارس آماده می‌سازد.» این روزنامه امریکایی ادامه داده است: «هرگونه ایجاد ناآرامی به‌وسیله ایران در منطقه منافع امریکا را به خطر می‌اندازد. بنابراین حمله ایران که روز جمعه آغاز شده، برای امریکا بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا احتمال می‌رود که ایران پس از ورود به عراق، به‌طرف بغداد و یا به‌طرف جنوب، به کویت و عربستان سعودی برود. یک مقام وزارت خارجه گفت عربستان و سایر کشورهای حوزه خلیج [فارس] وحشت دارند و اگر اقدام به تحریک مذهبیون افراطی در این کشورها نماید، دولت‌های طرف‌دار غرب از امریکا کناره‌گیری خواهند کرد.»^(۱۷)

عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر نیز در مصاحبه‌ای گفت: «تحولات اخیر در جنگ ایران و عراق نشان می‌دهد که رژیم جمهوری اسلامی حاکم بر ایران به‌صورت تهدیدی برای امنیت خلیج فارس درآمده است.» وی اضافه کرد: «آیت‌الله خمینی امیدوار است بتواند انقلاب اسلامی خود را به دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس از جمله عربستان سعودی صادر کند.»^(۱۸)

۱۷۰

حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، ضمن درخواست از تمام مسلمانان جهان برای تلاش به منظور پایان دادن به جنگ عراق و ایران، این جنگ را یک تراژدی ملی - اسلامی و لطمه‌ای به مسلمین دانست.

خبرگزاری عراق با اعلام این خبر افزود: «حبیب شطی گفت کمیته حسن نیت اسلامی در چارچوب تلاش‌هایش برای پایان دادن به جنگ عراق با ایران، به زودی به بغداد و تهران سفر خواهد کرد. وی ضمن ابراز امیدواری به اینکه این کمیته به نتایج مثبتی دست یابد، گفت با توجه به پیام صدام حسین به شاه خالد [پادشاه عربستان سعودی] به عنوان رئیس سازمان کنفرانس اسلامی، در مورد اقدامات بعدی تصمیماتی اتخاذ خواهد شد.»^(۱۹)

اظهارات حبیب شطی در رادیو صدای آمریکا نیز منعکس شد، ولی در این اظهارات جمله‌ای که نشان دهد وی از مسلمانان جهان خواسته باشد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تلاش کنند، دیده نمی‌شود.^(۲۰)

۱۷۱

برخی منابع با بررسی حمایت سیاسی سوریه از ایران در جنگ با عراق، آینده صدام حسین را مبهم پیش‌بینی کرده‌اند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از ابوظبی، منابع اردنی با اعلام اینکه به دنبال حمایت سوریه از ایران در جنگ و پیمان‌های دمشق - تهران، آشفتگی‌هایی در اعراب به وجود آمده است، گفتند: «ملک خالد پادشاه عربستان سعودی این موضوع را طی نامه‌ای از سوی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به حافظ اسد رئیس‌جمهور سوریه اعلام کرده است. مقامات سعودی همچنین سوریه را به شدت از ادامه پشتیبانی از ایران و همچنین تحریکات خرابکارانه که مانع وحدت اعراب پس از مسئله عقب‌نشینی اسرائیل از صحرای سینا می‌شود، برحذر داشتند و اعلام کردند در صورتی که [سوریه] - سیاست خود را تغییر ندهد کشورهای شورای همکاری خلیج فارس کمک‌های سالانه ۱/۸ میلیارد دلاری خود به دمشق را قطع خواهند کرد.»^(۲۱)

در همین حال، رادیو صدای آمریکا به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیتور گفت: «سوریه چنان مشتاق سرنوشت صدام حسین است که ظاهراً به قیمت از دست دادن دوستان سیاسی، پول و حمایت‌های مالی، حاضر به هر اقدامی شده است. سوریه تنها کشور عربی است که از ابتدا، رژیم اسلامی را در جنگ با عراق حمایت کرده است. ولی اکنون دمشق پا را از این فراتر گذاشته و نه تنها از نظر سیاسی و نظامی با رژیم اسلامی عهد بسته، بلکه روابط نزدیک اقتصادی نیز با آن برقرار کرده است. عهد و پیمان بین سوریه حافظ اسد و ایران جمهوری اسلامی در برابر اتحاد اعراب در زمانی شکل گرفته که دولت‌های محافظه‌کار حوزه خلیج فارس متقاعد شده‌اند که رژیم ایران

مصمم به برانداختن آن دولت‌ها شده است. به نظر دیپلمات‌های مقیم دمشق، سوریه در این میان نه تنها موقعیت خود را در جهان عرب به مخاطره می‌اندازد، بلکه خطر از دست دادن پول هنگفتی را که از کشورهای حوزه خلیج فارس می‌گیرد نیز به وجود می‌آورد. ... معامله نفتی که عبدالخلیم خدام وزیر خارجه سوریه با رژیم تهران کرده نزدیک به ۹ میلیون تن نفت خام ایران را به بهایی به مراتب کمتر از اوپک در اختیار سوریه می‌گذارد که هر بشکه ۱۲ دلار کمتر از قیمت تعیین شده اوپک است. به گفته وزیر اطلاعات سوریه، نفت ایران با تخفیف ویژه به سوریه داده شده و در عوض، سوریه خط لوله نفت عراق را که از خاک آن کشور به دریای مدیترانه می‌رسد قطع کرده است. این اقدام باعث شده که ۲۰۰ میلیون دلار برایش عایدی بیاورد. قرار است نفت خام ایران در پالایشگاه‌های سوریه تصفیه شود و آن وقت سوریه آن را به قیمت مناسبی در بازار بفروشد و به این طریق ارز خارجی که سخت مورد نیازش است فراهم کند. قطع این خط لوله از طریق سوریه باعث شده که عراق ۲۵ درصد عایدی یا روزانه ۶ میلیون دلار را که از مبادلات ارزی نصیبش می‌شد، از دست بدهد. با قطع راه دریایی عراق از طریق خلیج فارس که در همان اوایل جنگ با مسدود شدن آبراه شط العرب [اروندرو] پیش آمد، عراق برای صدور نفتش به خطوط لوله از طریق سوریه و ترکیه متکی شد. حال با قطع خط لوله از راه سوریه امکانی که برای صدور نفت عراق مانده از طریق ترکیه است.»

همچنین، روزنامه *وال استریت ژورنال* نوشت: «بنا بر [اظهارات] منابع دولتی امریکا و گزارشات اطلاعاتی از منطقه خلیج فارس، رژیم ایران در صدد برآمده که فشار اقتصادی بر عراق را تشدید کند و تنها راه صدور نفت خام عراق [از طریق ترکیه] را با اقدامات خرابکارانه از بین ببرد. گرچه ایران مستقیماً وارد این عملیات نمی‌شود ولی قرار است دسته‌ای از خرابکاران لیبی در چند نقطه مختلف به خط لوله عراق در ترکیه حمله کرده، آن را برای همیشه قطع کند.» این روزنامه امریکایی اضافه کرد: «ظاهراً چند بازیگر در این میان تصمیم گرفته‌اند که این بهترین راه سرنگونی رژیم عراق است. این بازیگران لیبی، سوریه و ایران هستند که مشترکاً کمر به عزل صدام حسین بسته‌اند.»^(۲۲)

۱۷۲

عراق ارسال دعوت‌نامه برای سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد به منظور شرکت در اجلاس آتی این سازمان در بغداد را آغاز کرد. رئیس‌جمهور یوگسلاوی هم ضمن حمایت از برگزاری اجلاس عدم تعهد در بغداد، یادآور شد که جنگ ایران و عراق می‌تواند موفقیت این نشست را به خطر اندازد. رادیو امریکا با اعلام اینکه عراق امروز ارسال دعوت‌نامه برای کشورهای عضو جنبش عدم تعهد را آغاز کرده است، افزود: «سوریه و ایران تهدید کرده‌اند که در صورت برگزاری این کنفرانس در بغداد، آن را تحریم خواهند کرد. احتمال می‌رود این اقدام از سوی کشورهای تندروی عرب از جمله لیبی، یمن جنوبی و الجزایر نیز مورد حمایت قرار گیرد.»^(۲۳)

همچنین، رادیو بی‌بی‌سی با اشاره به درخواست یوگسلاوی از ایران و عراق مبنی بر اینکه به‌خاطر خود و به‌خاطر جنبش غیرمتعهدها دست از جنگ بردارند، گفت: «به گفته رئیس‌جمهور یوگسلاوی، جنگ ایران و عراق می‌تواند شدیداً هرگونه شانس موفقیت کنفرانس سران کشورهای غیرمتعهد را که قرار است سپتامبر آینده در بغداد برگزار گردد، از بین ببرد. وی گفت یوگسلاوی که یکی از کشورهای بنیان‌گذار جنبش عدم‌تعهد است، کماکان مایل است این کنفرانس در بغداد برگزار شود. او بر شرایط ایجاد یک کنفرانس موفق تأکید کرد و اظهار داشت که قبل از هرچیز لزوم ایجاد چنین شرایطی، خاتمه جنگ ایران و عراق می‌باشد.» بی‌بی‌سی با بیان اینکه سخنان رئیس‌جمهور یوگسلاوی نشان‌دهنده بروز تردید در ادامه حمایت این کشور از برگزاری اجلاس آتی جنبش عدم‌تعهد در بغداد است، اضافه کرد: «این کشور اکنون کمیته ویژه‌ای در بلگراد تشکیل داده است تا فعالیت‌های مقدماتی برای شرکت در کنفرانس بغداد را هماهنگ سازد.» (۲۴)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۱/۲/۱۵

۱. سند شماره ۲۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات بیت‌المقدس، گزارش راوی قرارگاه کربلا، عبدالله درویشی، ۱۳۶۱، ص ۱۲.
۲. سند شماره ۷۴۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، شماره ۲۲، ۱۳۶۱/۲/۱۵، صص ۳ - ۱؛ و - سند شماره ۷۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای قرارگاه کربلا، شماره ۴۷۵، ۱۳۶۱/۲/۱۵، صص ۱ و ۲؛ و - سرتیپ ۲ مسعود بختیاری، عملیات بیت‌المقدس، تهران: انتشارات ایران سبزی، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۱۰۹؛ و - سند شماره ۴۷۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی قرارگاه قدس، شماره ۵۶۰، ۱۳۶۱/۲/۱۵، ص ۱.
۳. سند شماره ۰۰۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات بیت‌المقدس، گزارش راوی قرارگاه فجر، محمودی یکتا، ۱۳۶۱، ص ۱۴.
۴. سند شماره ۵۱۱۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از منطقه ۵ سپاه پاسداران (تبریز) به فرماندهی مرکز، ۱۳۶۱/۲/۱۵.
۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۸، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۴، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۶. همان، ص ۳، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۱۴، رادیو اسرائیل، ۱۳۶۱/۲/۱۷.
۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۸، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۴، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۱/۲/۱۶، ص ۴.
۱۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۱۶، ص ۳.
۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه خبرها و گزارش‌ها (ایران در ۲۴ ساعت گذشته)، شماره ۴۹، ۱۳۶۱/۲/۱۸، ص ۱۸.
۱۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۱/۲/۱۶، ص ۱۰.
۱۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۱۶، ص ۳.
۱۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۱۵، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۱۳۶۱/۲/۱۵.
۱۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۱۰، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۱۶. اکبر هاشمی رفسنجانی، پس از بحران (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۱)، به اهتمام فاطمه هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۷۱.
۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۷، ۱۳۶۱/۲/۱۶، صص ۶ - ۳، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۱۵.
۱۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۷، رادیو صدای امریکا، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۸، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۲، خبرگزاری عراق، ۱۳۶۱/۲/۱۵.
۲۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۷، رادیو صدای امریکا، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۸، ۱۳۶۱/۲/۱۷، ص ۱۱، ابوظبی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۱۶.
۲۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۱۵، صص ۳ و ۴، رادیو صدای امریکا، ۱۳۶۱/۲/۱۵.
۲۳. همان، ص ۴، رادیو صدای امریکا، ۱۳۶۱/۲/۱۵.
۲۴. همان، صص ۵ و ۶، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۱/۲/۱۵.